

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 5

ΑΘΗΝΑ

30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1923

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Σ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 44

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΗ ΜΙΑ

Ἡ "ΚΡΙΤΙΚΗ", θὰ κυκλοφορεῖ στίς 30 κάθε μῆνα, τὸ λιγώτερο μὲ ὀκτὼ σελίδες. Ἀπὸ τίς στήλες τῆς θὰ ἐξετάζεται καὶ θὰ κρίνεται κάθε ἐκδήλωση τῆς Νεοελληνικῆς Ζωῆς καὶ Τέχνης (φιλολογία, θέατρο, μουσικὴ ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, γλῶσσα, καὶ ἰνούργιες ἰδέες, βιβλία καὶ περιοδικὰ). Ἡ "ΚΡΙΤΙΚΗ", ἔχει ὁρισμένη κατεύθυνση καὶ ὁρισμένες ἰδέες γιὰ κάθε ζήτημα. Δὲν ἀποκλείει ὅμως καὶ τὴ δημοσίευση κάθε κριτικοῦ ἀρθροῦ καλογραμμένου καὶ σημαντικοῦ, ποῦ θὰ τῆς στέλνεται. Ὁ καθένας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ ὅσα γράφει. Ὅσα δημοσιεύματα δὲν ἔχουνε ὑπογραφή προέρχονται ἀπὸ τὴ διεύθυνση. Τὸ φύλλο δὲ θὰ στέλνεται δωρεὰν σὲ κανένα. Ἡ συνδρομὴ, χρονιατικὴ μόνον, δραχμὲς δ ὠ δ ε κ α καὶ ἐξωτερικοῦ εἰ κ ο σ ι π ἔ ν τ ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ.— Ψυχολογικοὶ γλωσσικοὶ νόμοι.
ΣΚΕΝΤΕΡΜΠΕΗΣ.— Νεοελληνικὴ λογοτεχνία.
Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ.— Τυορμίνα.
ΣΠ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ. Τὰ μαῖστράλια.
In paucis verbis, Νέα βιβλία.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Ἀκόμα ἀλλάζουμε κλίση ἑτοῦτα δῶ :

Ὅπως οἱ ἀρχαῖοι εἶπανε τὸ δένδρος ἀντὶς τὸ δένδρον (Ἡροδ. σ', 79, κατὰ τὸ δάσος) ἔτσι εἶπαμε κῆμεῖς : τὸ ἄστρος (κατὰ τὸ φέγγος) τὸ δεῖπνος, τὸ διάφορος, τὸ ἔργος τὸ κάστρος, τὸ μέλλος, τὸ μέσος, τὸ μύρος τὸ οὔρος κτλ.

Καὶ τὸ ἐνάντιο πάλε εἶπαμε ὀλότεια δευτερόκλιτα : τὸ πέλαγο - τὰ πέλαγα (ἀντὶς τὸ πέλαγος-η), τὸ δάσο - τὰ δάσα, τὸ κρύο - τὰ κρύα, τὸ χεῖλο - τὰ χεῖλα, τὸ χρέο - τὰ χρέα καὶ τὸ χτήνο - τὰ χτηνα (ἀντί: τὸ χτήνος-η, στήν Κύπρο καὶ σέμας, - ὁ τονισμὸς στὴ λήγουσα κατὰ : τὸ ζό, τὸ θεριό). τὸ φάρσο - τὰ φάρσα κτλ.

Ἔτσι εἶπαν κοὶ ἀρχαῖοι (τὸ λίπον-) τὰ λίπα Ἰπποκρ. 656,55 (ἀντὶς τὸ λίπος-η).

Κιᾶλλα πάλι ἀλλάξανε κλίση μόνον στὸν ἐνικό : τὸ βρέφο - τὰ βρέφη τὸ κράτο - τὰ κράτη, τὸ λάθο - τὰ λάθη, τὸ θέρο - τὰ θέρητα, τὸ νέφο - τὰ νέφη τὸ χάο - τὰ χάη κτλ.

Καὶ μερικὰ μόνον στὴ γενική : τοῦ βάθου, τοῦ βάρου, τοῦ γένου, τοῦ θάρρου, τοῦ κέρδου, τοῦ ὕψου, τὰ ψήλου κτλ.

Ε'.

Ἀπλοχώραμα τῆς ἀναλογίας στίς πτώσεις, ποῦ λένε, ἢ μεταλλαγές, ὅπως τίς εἶπα ἐγὼ :

1) Μερικὲς κλητικὲς παρανομάτων, ποῦ πάνε ἀχώριστα σχεδὸν μαζὶ μὲ κύρια ὀνόματα, ἀπ' τὴν πολὺ μεταχείριση χάνοντας τὸ κλητικὸ νόημα περνοῦνε καὶ γιὰ ὀνομαστικὲς κτλ. ἔτσι ἀπ' τὴν κλητικὴ μητίετα Ζεῦ, μητίετα Ζεῦ, εἶπανε καὶ ὀνομαστικὴ μητίετα Ζεὺς, κλητ. ἱππηλάτα Νέστορ > ὀν. ἱππηλάτα Νέστωρ, ἤχετα τέτιξ, ἠπότα κήρυξ, εὐρύοπα, ποικιλομήτα, ἱππότα κτλ. Σύγκρινε καὶ τὰ δικὰ μας : πάτερ - Κοσμά, πάτερ Κοσμά > ὀνομοστ : ὁ πάτερ Κοσμάς. Μέγα Ἀλέξαντρε > ὁ Μεγ' Ἀλέξαντρος, Ἀη Νικόλα > ὁ Ἀη Νικόλας γέρο Στάθη > ὁ γέρο Στάθης, μπάρμπα Μικέ > ὁ μπάρμπα Μικές, Παπὰ Σπύρο > ὁ Παπὰ Σπύρος κτλ.

2) Ἀπ' τὴν κλασσικὴ ἐποχὴ ἀκόμα ἀρχίνησε νὰ περναῖ ἢ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ στὴ θέση τῆς αἰτιατικῆς, εἶπανε δηλ. οἱ > τοὺς βασιλεῖς, οἱ > τοὺς πήχεις, οἱ > τοὺς ἰχθύς, αἱ > τὰς πόλεις, αἱ > τὰς ναῦς, αἱ > τὰς γραῦς, οἱ > τοὺς κάλως, οἱ > τοὺς ἤρωες, οἱ, αἱ > τοὺς, τὰς ἀληθεῖς, γλυκεῖς, μείζους, εὐνοὺς κτλ. Ἀφτὸς ὁ τρόπος ἔξακολούθησε ἀργότερα καὶ στ' ἀποδέλοιπα, ἔτσι λοιπὸν εἶπαν οἱ νεότεροι οἱ > τοὺς πατέρες, οἱ > τὰς μητέρες, κτλ. κῆτσι λέμε σήμερα ἀκόμα καὶ οἱ > τοὺς λόγοι, οἱ > τοὺς καλοὶ κτλ. κτλ.

Καὶ στοὺς ἀριθμοὺς ἀκόμα ἀπλοχωρεῖ ἢ ἀναλογία.

Τὸν καιρὸ πού ἄρχισε νὰ σκοτίζεται τὸ νόημα τοῦ δυϊκοῦ, λέγοντας λ.χ. (τῷ) *γένει*, (τῷ) *ἀληθεῖ*, κτλ. τὰ παίρνανε γιὰ ἐνικ. δοτ. (τῷ) *γένει*, (τῷ) *ἀληθεῖ* κτλ. γιὰ πιότερο τάχα ξεδιάλυμα ἀπλοχόρησε στὸ δυϊκὸ ὁ πληθυντικὸς τύπος, πού ἔχει μέσα του καὶ τὸ δυϊκὸ, εἶπανε δηλ. *τῷ γένει τῷ ἀληθεῖ* κτλ. ἀπ' *τὰ γένη τὰ ἀληθεῖ* κτλ.

Ἔτσι κοί νεότεροι, ἅμα τὸ *η* προφέρθηκε *ι*, λέγοντας *τ' ἀνθη*, *τὰ στήθη* *τὰ χεῖλη* κτλ. τὸ πήρανε γιὰ ἐνικὸ *τάνθη*, *τάσθη* *τάχειλι* κτλ. κ' ἔτσι στὸν πληθυντικὸ βάλανε τὴν πληθυντικὴ κατάληξη *α* ἀπ' *τὰ καλάθι-α*, *τὰ μέλι-α* κτλ. εἶπανε δηλ. *ἀνθη-α* > *ἀνθια*, *στήθη-α* > *στήθηα*, *χεῖλη-α* > *χειλια* κτλ. καὶ τὸν τύπο μὲ *η=ι* τὸν κάνανε σὲ πολλὰ ἐνικὸ, ἔτσι λοιπὸν εἶπαν καί: *τὸ ὄρι*, *τὸ φύκι*, *τὸ σκέλι* κτλ.

Γιὰ τὸ ἀπλοχόρημα τῆς ἀναλογίας στὸ γραμματικὸ γένος τῶν πτωτικῶν θὰ δημοσιέψουμε τρία ἄρθρα στὸ Νουμά μὲ πρωτότυπες ἀποψεις.

ΣΤ'

Ὅμοια ἀπλοχωραίει ἡ ἀναλογία καὶ στὸ ρημάτων τις κατάληξεις καὶ τὰ προσκολλημένα.

1) Ἀπὸ πρόσωπο σὲ πρόσωπο. Δηλαδή πρόσωπα πού ἀπὸ διάφορους φωνητικὸς λόγους ἀνωμαλιστήκανε ἡ ἀναλογία τὰ κάνει πάλι ὁμαλὰ κατὰ τὰ ἄλλα πρόσωπα πού μείνανε ἀπαρχῆς ὁμαλά:

Ἀπὸ ἓνα πανάρχαιο φωνητικὸ φαινόμενο πού οἱ γλωσσολόγοι τὸ λένε *μεταπεςμὸ* (μετάπτωση) πολλὰ πληθυντικὰ τοῦ παρακείμενου ἀδυνατίσανε τὸ θέμα τους, ὡστόσο ἀργότερα ταιριαστήκανε πάλι μὲ τὰ ἐνικά. λ.χ. *γένονα-γέγαμεν* > *γεγόναμεν*, *δόδοικα-δέδιμα* > *δεδοίκαμεν*, *ἔοικα-εἴγμεν* < *εοίκαμεν*, *ἔστηκα-ἔσταμεν* > *ἐστήκαμεν*, *μέμονα-μέμαμεν* > *μεμόναμεν*, *πέποιθα-πέπειθμεν* > *πεποίθαμεν*, *τέθνηκα-τέθναμεν* > *τεθήκαμεν*, *πέποιθα-πέπασθε* > *πεπόνθατε*, *οἶδα-ἴδμεν* > *ἴσμεν*, ἀργότερα: *οἶδαμεν* κτλ. Ὅμοια καὶ τὸ γ' πληθ. *σεντί* ἔγινε *εἰσί* κατὰ τὸ *εἰμί*.

Σύγκρινε τὰ νεοελληνικά: Ἀφοῦ κατὰ πανάρχαιο φωνητικὸ νόμο τὸ σ ξεπέφτοντας ἀνάμεσ' ἀπὸ δύο φωνήεντα ἔκανε τὰ δέφτερα ἐνικά πρόσωπα τῆς μέσης, φωνῆς, πού λένε, *γράφεσαι* > *γράφαι* > *γράφη* (η), κι' ἀργότερα *γράφει* κτλ. ἡ ἀναλογία πάλι διώρθωσε τὴν ἀνωμαλία. Ἔτσι λοιπὸν εἶπανε *γράφεσαι*, *λέγεσαι* κτλ. κατὰ τὰ *γράφεται*, *λέγεται* κτλ. Ὅμοια καὶ τὸ ἐνι, πού στὴν Κοινὴ εἶχε τόπο γ' προσώπου, τὸ εἶπανε: *εἶναι*, κατὰ τὰ: *εἶμαι*, *εἶσαι*.

Κατὰ τὰ α' πληθ. πρόσ. *ἐτάξαμεν*, *ἐνεφανίσσομεν* κτλ. λέγαγε οἱ ἀρχαῖοι Θεσσαλοὶ (ιδιωματικά) καὶ τὰ γ' πληθ. *ἐτάξαεν* (= ἔταξαν), *ἐνεφανίσσοεν* (= ἐνεφάνισσον) κτλ.

Ἔτσι λοιπὸν κἔμεις κατὰ τὰ: *γράψαμε-γρά-*

ψατε *λέγαμε-λέγατε* κτλ. εἶπαμε καί: *γράψανε* (= ἔγραψαν), *λέγανε* (= ἔλεξαν) κτλ.

2) Ἀπὸ ἀριθμὸ σὲ ἀριθμὸ λ.χ. τὰ: *γράφομεν*, *ἐλέγομεν*, *τύπομεν* κτλ. κτλ. ἀπὸ α' προσ. τοῦ πληθυντικοῦ περάσανε καὶ στὸ δυϊκὸ ἀπὸ πανάρχαιους χρόνους. Στὴν κλασσικὴ ἐποχὴ φαίνεται πὼς καὶ τῆς μέσης φωνῆς, πού λένε, τὸ α' πληθυντικὸ *γραφόμεθα*, *ελεγοίμεθα*, κτλ. πέρασε καὶ στὴν χρῆση τοῦ δυϊκοῦ, γιὰ τὸ *μεθόν*: *λελειμεθον*, κτλ. τὸ βρῖσκουμε μιὰ στὸ Σοφοκλῆ (Φιλοκτ. 1079) καὶ δυὸ στὸν Ἀθήναιο (Α', 98, α.) ἀπὸ ἀρχαῖστικῆ ὁρμῆ βέβαια γραμμένο, κιόχι ἀπ' τὴ ζωντανὴ γλώσσα παρμένο.

Σύγκρινε τὰ δικὰ μας ἔτοῦτα: καὶ γιὰ τὸ ἐνικὸ καὶ γιὰ τὸ πληθυντικὸ γ' πρόσωπο: *εἶναι*, *εἶτανε*, *γραφούντανε*, *λεγούντανε*, *καθότανε*, *βρισκότανε*. κτλ. κτλ. κτλ. (1).

3) Ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο. λ.χ. Τὸ προσκόλλημα τοῦ γ' πληθ. πρόσ.-σαν, ἀπ' τὸν ἐνεργητικὸ ἀόριστο α' *ἔλυσαν*, *ἔγραψαν*, *ἔπλεξαν* κτλ. πέρασε καὶ στὸν ἀόριστο β' τῆς *μι* συζυγίας: *ἔδον-σαν* > *ἔδοσαν* καὶ στὸν παθητικὸ τῆς *εἰδιδον-σαν* > *εἰδίδοσαν* καὶ στὸν παθητικὸ ἀόριστο μὲ *-θην*: *ἐμίανθεν-σαν* > *ἐμίανθησαν*, *ἔτραφεν-σαν* > *ἔτράφησαν* κτλ. Κατὰ τὴν ἴδια ἀναλογία εἶπαν ἀργότερα καὶ *εἶχο(ν)-σαν* *εἶδο(ν)-σαν* κτλ. ἀκόμα καὶ *ἔδολιου(ν)-σαν* > *ἔδολιούσαν* κτλ.

Ἔτσι εἶπαμε κι' ἐμεῖς (ε) *ζητοῦσαν*, (ι) *τιμοῦσαν* κτλ. κι' ἀπ' ἀφ' αὐτὸ κατόπι καὶ ἄλλα πρόσωπα (ε) *ζητούσκαμε* (ε) *ζητούσκατε*, (ε) *ζητοῦσα*, (ε) *ζητοῦσε*, (ε) *ζητοῦσε* κι' ἀκόμα: *ἔγράφοντο-σαν* > *ἔγραφόντουσαν*, *ἐλέγοντο-σαν* *ελεγονόντουσαν* κτλ. κτλ.

Ἡ ἐνεστωτικὴ προσωπικὴ κατάληξη *-θι*: *ἴ-θι*, *φα-θι* κτλ. τῆς *-μι* συζυγίας πέρασε καὶ στὸν ἀόριστο β'. *γνώ-θι*, *βῆθι* καὶ μάλιστα στὸν παθητικὸ ἀόρ. ὄλων τῶν συζυγιῶν λ.χ. *φάνη-θι*, *λύθη-θι* > *λύθητι* (γιὰ ξέμιασμα: *-θι* > *-τι*), *τιμήθη-τι* κτλ.

Ἔτσι κἔμεις κατὰ τὸν ἐνεστὸ *γράφ-ε*, εἶπαμε καὶ τὸν ἀόριστο *γράψε*, *τιμήσε* κτλ. καὶ κατὰ τὸ *γράφου* *τιμήσου*, εἶπαμε καὶ *γράφου* *τιμήσου* κτλ.

4) Ἀπὸ ἔγκλιση σὲ ἔγκλιση λ.χ. κατὰ τὰ *φέρης*, *φέρη*, *φέρωμεν*, *φέρεις*, *φέρεις*, *φέρεις*, *φέρωμεν*, εἶπαν καὶ στὴν ὀριστικὴ: *φέρεις*, *φέρεις*, *φέρεις*, *φέρωμεν*. (ἀντὶς τὰρχαιότερα: *φέρεις*, *φέρεις*, *φέρεις*).

Σύγκρινε τὰ νεότερα: ἔπειδὴ ἡ ὑπότ: *λύω*, *λύης*, *λύη*, κτλ. εὐκτ.: *λύοιμι*, *λύεις*, *λύεις*, ἔχουν ὀριστικὴ: *λύω*, *λύεις*, *λύεις*, ἔτσι κι' ἀπ' τὴν ὑπότ: *δεικνύω* *-ης*, *-η*, καὶ τὴν εὐκτ.: *δεικνύοιμι*, *-εις*, *-εις*, εἶπαν καὶ τὴν ὀριστικὴ: *δεικνύω-εις*, *-εις*. (ἀντὶς *δεικνύοιμι*, *-εις* κι' ἀπ' αὐτὸ κατόπι *δείχνω*, *-εις*, *-εις*, κτλ.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ.

(1) Μὲ πολὺ καλλιτεχνικὸ γούστο καὶ μὲ φῖνα γλωσσολογικὴ κρίση, ὁ Ψυχάρης συμβουλίβει νὰ μεταχειρισθῆτε: *ότανε* γιὰ ἐνικὸ καὶ *οὐτανε* γιὰ πληθυντικὸ νὰ λένε: *εἶτανε* γιὰ τὸν ἐνικὸ καὶ *οὐτανε* γιὰ τὸν πληθυντικὸ.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.)

Ὁ Ψυχάρης στάθηκε μιὰ ὑπερβολή, πού τὸ ἐλάχιστο στὰ λογοτεχνικά του ἔργα ἔφχιασε γραμματικὴ πρὶν τὰ φαινόμενα, κ' ἐπεριόριζε κ' ἐπαράγγελλε στοὺς τύπους ποιὰ μορφή νὰ λάβουν καὶ νὰ βαστάξουν. Ἀκόμη καὶ τοὺς ποιητὲς πού τὸν ἀκολούθησαν μποροῦμε νὰ τοὺς ὀνομάσουμε γραμματικὸς τραγοδιστάδες. Ἀντὴ ἡ ὑπερβολὴ ἔχει βλάψει τὸν Παλαμά, τὸν Πάλλη, τὸν Φιλῆτα. Μποροῦσε κανένας ν' ἀναφέρει τοῦ τελευταίου τις «Ὀχιάβες» γιὰ τὴ σύντομη καὶ σφιχτὴ παράσταση τους, ὅπου ὁ γλωσσολόγος ἀδικεῖ φοβερὰ τὸν τεχνίτη πού μᾶς παρουσιάζεται τόσο προσοδεμένος στὸ γλωσσικὸ ἔλικό, ἀπὸ τις ἀτομικὲς του μελέτες, ὡστε νὰ ξεφεύγει ὀξω ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ συνείδηση τοῦ καιροῦ του. Λέω λοιπὸν πὼς ξεχωριστὰ ὁ Φιλῆτας εἶνε ἓνας τολμηρότερος ἀπὸ τὸ πρόπον γλωσσολόγος, κ' ἀπομένει προσωπικὸς δόλιτελα.

Γενικὰ τώρα οἱ Ἑπισηνοὶ ἔκαναν τὴ γλώσσα λόγο τεχνικὸ, ἡ σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν προσπάθησε νὰ δώσει τὴ λαογραφία, κ' οἱ ψυχαραῖοι νὰ ἐξετάσουν τὴ γλώσσα. Ἀπὸ πού βγαίνει ἡ σκέψη στοὺς λογοτέχνες αὐτοὺς, νομίζω νὰ τὸ εἶπα παραπάνω, ὅταν ἔκανα λόγο γιὰ τὸ ξεχώρισμα τῶν Ἑλλήνων λογίων, ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ τὴ μάζα τοῦ ἔθνους τους. Καὶ ξαναλέω τώρα, πὼς αὐτὸ δὲν εἶνε ἡ ἄδολη παρακινήτικὴ ἀσχίη στὴν καθαρὴ ποιητικὴ δημιουργία. Κρῖβεται μιὰ προσπάθεια, καὶ προσπάθεια εἶνε τὸ βάθος της. Ζαίρουμε τοὺς λόγους πού ἀνάγκασαν σ' αὐτὸ τὴν Ἑλληνικὴ τέχνη, καὶ τοὺς λέμε. Οἱ Νέοι γυρεύουν περιβάλλον μὰ κ' οἱ Παλιοὶ γι' αὐτὸ παραπονοῦνταν. Τὸ περιβάλλον δὲν ἔλειψε. Καὶ τί μεγαλύτερο περιβάλλον θέλει ἓνας δημιουργὸς ἀπὸ τὸ χάος; Κ' ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἓνα χάος, πού δέξα θεοὶ νὰ φωνάζουν «Γεννηθήτω φῶς», αὐτὸ δὲ θὰ γεννηθῆ. Περιβάλλον δὲν ἔχουν οἱ σχηματισμένοι λαοὶ σὰν τοὺς Ἀγγλοὺς, τοὺς Γάλλους, τοὺς Γερμανοὺς. Δὲν ἔχουν καθαρὰ ποιητικὸ περιβάλλον γιὰ ὅσα εἶπα παραπάνω, κ' ἡ τέχνη τους ἔγινε ὑπηρετικὴ σὲ τάσες καὶ ρεύματα καὶ στὴν κοινωνία, ὅπου τὰ ἄτομα πὰ δένονταν σὲ ομάδες μὲ ἰδεολογικοὺς δεσμούς ἀπὸ συμφεροντολογικὲς ἀνάγκες κ' ἀπὸ ἀνάγκη τῆς αὐτοσυντήρησης. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ χάος δὲ θὰ τὸ ξυπνήσει κανένας μὲ ρητὰ καὶ μὲ διδασκαλίες. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα δὲν πρέπει μ' αὐτὸ νὰ συμμορφωθοῦμε, καὶ νὰ γίνουμε χάος. Θὰ τοῦ ζωντανέψουν τὰ σπλάγχα

μὲ τὴν ὑψηλὴ συγκίνηση, σὰν ὁ Χριστὸς πού προσταχτικὰ ἐφώνησε τὸν Λάζαρο. Ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος πού σιμῶνοντας στὸ χεῖλος του θὰ σκύψη καὶ θὰ καλέσῃ ἀπάνω τὴν ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ χάους...; Τὸ περιβάλλον δὲ λείπει. Ἀλλὰ τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ, πού ἔχουν οἱ δικοὶ μας ὡς ἔλλειψη ἀπὸ περιβάλλον; Εἶναι οἱ ζηλωτὲς δάσκαλοι, πού ἄναγαν τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. κ' εἶπαν χυδαῖο τὸ λαὸ αὐτὸν καὶ τὴ γλώσσα του, καὶ τοῦ ἐγέμισαν τὴν ψυχὴν ἀπὸ σκυθρωπὴ δυοπιστία ἀπάνω στὸν ἑαυτὸ του καὶ στὸ ἔργο τῶν τραγοδιστῶν του. Τοῦ ἔδωκαν μιὰ σχολικὴ φώτιση, πού τοῦ ἐσκοτεῖναισε τὴ φυσικὴ του γενναία φιλοκαλία, ὅπως τὴ βλέπουμε στὸ παραμῦθι του, στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι του καὶ σ' ὅλη τὴ φυσικὴ του ἐκδήλωση στοὺς καιροὺς τῆς ζωντανῆς ἐνεργείας του, στὰ χρόνια τῆς σκλαβίης. Λέω λοιπὸν, πὼς τὸ περιβάλλον ὄχι ἔλειψε, μὰ ἐμποδίστηκε. Καὶ τί γυρεύουν τάσες καὶ ρεύματα; Τὰ γυρεύουν, ἐπειδὴ φαντάστηκαν πὼς δὲν ὑπάρχει περιβάλλον, γιὰ νὰ δημιουργήσουν ἓνα. Κ' ἐφαντάστηκαν μιὰ τέτοια πλάνη, ἀπὸ περιφρόνηση τῆς λαογραφίας, πού γιὰ τοὺς παραπάνω λόγους σ' αὐτὴν ἐπαρρόδησαν οἱ Παλιοὶ. Ἐπειδὴ δηλ. ἐκεῖνοι ἐκαταπίδστηκαν ἀπὸ τὴ λαογραφία, οἱ Νέοι μας ἐπίστεψαν, πὼς ἡ λαογραφία εἶναι τὸ Ἑλληνικὸν περιβάλλον, καὶ ὡς περιφρονημένο πρᾶγμα τὸ ἀπόρριξαν, ὡς ἀνάξιο γιὰ νὰ δώσει πλοῦσι καὶ καλὸ νεοδὸ στὴν ποιητικὴν πηγὴ τους. Τὸ ἀργήθηκαν λοιπὸν καὶ ἐγύρεψαν νὰ πλάσουν δικὸ τους ἓνα, γυρεύοντάς το ἀπὸ τοὺς ξένους. Κ' ἐκατεβάστηκαν τόμοι κ' ἐδιαβάστηκαν φιλολογίες καὶ τάσες καὶ ρεύματα καὶ ἰδεολογίες. Κατηγοροῦν λοιπὸν τοὺς νέους γιὰ ὀρθολογισμό. Μὰ πρῶτα κ' ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι λαογραφία μόνο, οὔτε εἰδύλλιο, ὅπως ἂν καλὰ θυμοῦμαι εἶχε πρὶν χρόνια τώρα κάποιος μὰ ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ ἀσχημάτιστο νεφέλωμα, πού μπορεῖ νὰ βγάλῃ ἓνα κόσμο. Δεύτερα οἱ τεχνῆτοι δρόμοι στὴν ποίηση δὲν εἶνε ποτὲς οἱ καλύτεροι κ' ἂν ἔχουμε παράδειγμα τοὺς Γάλλους οὔτε τὸ λαμπρότερο οὔτε τὸ φυσικώτερο εἶναι. Γιατὶ καλὸ καὶ σωστὸ εἶναι νὰ βλέπῃ κανένας καὶ τί γίνεται μὰ νὰ μὴν ἀμελῇ καὶ τὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ. Οἱ φυσικοὶ δρόμοι στὴν ποίηση εἶναι οἱ καλύτεροι κ' οἱ ἀληθινοὶ τῆς δρόμοι. Τὸ τεχνῆτο πάει στὸ ὀφέλιμο καὶ εἶναι ἀναγκαῖοτατο στὴ συγκίνηση μόνο ὁ φυσικὸς δρόμος ἀνοίγεται ὀραῖα, καὶ μόνο ἐκεῖθε κατοικεῖ ἡ ζωτικὴ. Ἡ σκέψη ξεμοναχιασμένη ἀπὸ τὴν ἄλλη ποιητικὴ μπόρση, ἀσφαλτα σὲ τεχνῆτους δρόμους θὰ ὀδηγήσῃ, πού δὲν εἶναι οἱ καλύτεροι. Ἡ σκέψη ὅμως καὶ ἡ λογικὴ εἶνε ἔμφυτα στὴν ἐμπνευση γιὰ τὸν ἀληθινὸ ποιητὴ, καὶ ταυτόχρονα ἐνεργοῦν σὴνὰ παράλληλα μὰ πάντα σύμφωνά, ποτὲς ξεχωρισμένα ἢ διαδοχικά. Λίγο νὰ ὑψωθῇ ἡ σκέψη, ἡ συγκίνηση ἔχει φύγει. Ὅταν διαβάζουμε

ή ακούμε ένα έργο αληθινό δεν πρέπει να κριτικά-
 ρουμε με τη σκέψη λέγοντας είναι σωστό ή δεν είναι
 μα να δεχόμαστε τις εντύπώσεις του και να λέμε, μᾶς
 άρσσει ή όχι, μᾶς κάνει καλύτερους ή όχι. "Αν
 ακούσης Μπετόβεν ή Μοζάρτ βγαίνεις από κεί καλύ-
 τερος, και να ή διδασκαλία τους. "Αν παρασταθής σ'
 ένα Γαλλικό έργο συζητάς. Στόν "Ιψεν συζητάς και
 συγκρινέσαι. Στό Φάουστ, παραδίνεσαι σ' έναν κόσμο
 μαγεμένο. "Αλλά οι "Ελληνες παίρνουν τὰ ελαττώ-
 ματα του "Ιψεν όσο Γαλλικό και δοθολογιστικό έχει
 μέσα του, δεν ακούν τή φωνή του Ποιητή. Οι "Ελληνες
 κάνουν ότι και τὰ ετερόφωτα. Κι' αν είναι ετερόφωτα
 τότε ἄς περιμένουν νᾶρθη ὁ φωτιστής τους. Γιατί από
 φυσικό νόμο τὰ ετερόφωτα θποιο φῶς ἀπαντήσουν μ'
 εκείνοφωτίζονται κι' ἀπ' ὅποιο πλευρότύχη. Ἀέ διαλένε.
 Γι' αὐτό τὰ "Ελληνικά ετερόφωτα ἄς περιμένουν τὸ
 δικό τους τὸ φωτιστή. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἄς μὴ φαντά-
 ζουν με τὸ ξένο φῶς ὡς με δικό τους. Πάλι ἂν δεν
 είναι ετερόφωτα γιατί λοιπόν τὸ κάνουν έτσι; Μόνο
 ἄς δείξουν «ἄλλο και δικό τους φῶς» ὅπως με ἀξιο-
 πρόπεια λέει ὁ Γρυπάρης. Κι' ἂν θέλουν, με τή
 σκέψη να δουλέψουν, όσο πὸν νᾶρθη ὁ φωτιστής, μα
 όχι να ζητοῦν ρεύματα και τάσεις, μα να προπαιδέ-
 ψουν τή φιλοκαλία τοῦ κοινου με τοὺς μεγάλους παγ-
 κόσμους δημιουργούς, πὸν πρέπει πρῶτα οἱ ἴδιοι να
 τοὺς γνωρίσουν. Ἀὐτοὶ οἱ "Ευρωπαῖοι πὸν βλέπετε,
 αὐτοὶ ἔχουν ἀκούσει κάπως στὰ σχολειὰ τους τοὺς
 μεγάλους, τοὺς ἔχουν περάσει ἔτσι ἢ ἄλλιως στὰ πρῶτα
 φιλολογικά πατήματά τους, τοὺς ἔχουν ἀκούσει κάπως
 στὰ θέατρα, κι' ἂν όχι σ' ὄλους τοὺς κλάδους τῆς
 τέχνης, μα στή μουσική τοῦλάχιστο. Μ' ἕνα λόγο ἔχουν
 κάπως στρώσει στή μεγάλη τή φιλοκαλία, κι' ἀπὸ
 μᾶς κἂν ἀσύγκριτα περισσότερο. Ἐνῶ εμεῖς πὸν τοὺς
 εἰδαμεκαὶ πὸν τοὺς χαιροῦμαστε; Μήπως στὰ Γυμνάσια
 ἢ στὸ Πανεπιστήμιο, ἢ στὰ θέατρα ἢ στίς καλές μετα-
 φράσεις, ἢ στὸ σαλόνι ἢ τοὺς ἔχουμε στὸ αἷμα μας;
 "Αλλά τὸ πρωτοτυπία και τὴ πηγή νᾶβρη πιά ὁ "Ιτα-
 λός, πὸν γνώρισε δυὸ ἀναγενήσεις τή μεγάλη και τήν
 ἄλλη τοῦ 19ου αἰῶνα, πὸν εἶν' ἐκείνης ἕνα χλωμό
 ἀντιφέγγισμα; Τὸ πρωτοτυπία ὁ Γερμανός πὸν βγαί-
 νει ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἀκμή σὴν τοῦ καιροῦ τοῦ Γκαῖτε;
 "Ἡ ποιὰ ὁ "Αγγλος ὕστερα ἀπὸ Σαίξπηρ, Μίλτων,
 Σέλλεϋ; Οἱ Μοράουινγκ συμπληρώνουν τήν "Αγγλική
 ψυχή, δεν τήν ξεφεραρόνουν, "Ο Ρολάν ἀγωνίζεται
 για μιὰ νέα ἀναγέννηση παρατηροῦμε ὅμως στὸ έργο
 του ἐκεῖνον τὸν τεχνητὸ κατοπτρισμὸ ἀπὸ τὸν ἀέρα
 ἄλλων ἐποχῶν και δημιουργῶν, με τεχνητὴ ὑποβολή
 στὸ έργο του ἄλλων κόσμων νόμος πὸν τὸν παρατή-
 ρησε πρῶτος, όσο ξαίρω, ὁ Τολστόϊ στὸ βιβλίο του:
 «Τὸ είναι ἡ Τέχνη.»

Ἄν φαντάζομαι πὸς ἡ μεταπολεμική "Ευρώπη θὰ
 βγάλει τίποτε ἰσομετρομέ τις παλιές δόξες στήν ποι-

ηση για πὸν καιρὸ ἀκόμα. Οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ να
 ἐφροῖμεψαν, και να κάνουν μεγάλα ἄματα στὸ κοι-
 νωνικό ξεκαθάρισμα, μα τὸ φρονίμεμα τοῦτο είναι
 τὸ ἀντιπονητικώτερο σύστημα. Τὸ νέο κοινωνικό συγ-
 κρότημα πρέπει να πάη καιρός μέσα ἀπὸ γενεές για
 να περάση ἀπὸ τὸ τοῦ στήν ψυχή κι' ἀποκεῖ στὸ πνεῦμα.
 Για τήν ὥρα θὰ είναι μόνο μιὰ ἀναγκαία λογική
 παραδοχή, κι' οἱ λογικές παραδοχές δεν κάνουν μήτε
 τοῦ αἰωνίου τή συγκίνηση, μήτε τήν ποίηση. "Εν-
 θουσιασμοὶ δπὸ τὶς νέες ιδέες γεννιοῦνται μα εἶν' ἄλλο
 ἐνθουσιασμός κι' ἄλλο ποιητική συγκίνηση. "Ο πρῶ-
 τος στέκει ὡς κἂτι ἐξωτερικό και πρόσκαιρο, κἂτι
 ορητοικό και θεληματικό, ὅταν ἡ δεύτερη είναι ἀνα-
 βροστική και ἄθελη. "Ενθουσιασμοὺς λοιπόν ὡς σ'
 ἕνα μεγάλο βαθμὸ ἐγνωρίσαμε και στήν "Ελλάδα ἀπὸ
 τὸ Βαλαωρίτη και μέσα ἀπὸ τὸν Ψυχάρη ὡς τὰ σήμερα
 σὲ ὄλες τις καινούργιες κάθε φορὰ ἐκδήλωσες.. Μα
 οἱ ἐνθουσιασμοὶ ὅταν πολλυβαστοῦν, βράζουν ζηλωτές
 και φανατικούς, ὅπως πὸν καθαρά τὸ εἶδαμε στοὺς
 κόλπους τοῦ Ψυχαρισμοῦ. Οἱ ἐνθουσιασμοὶ εἶνα
 οἱ Σειοῖνες πὸν προσκαλοῦν πρὸς τὴν ἄγνωστην ἀρο-
 γαλιά, μα δεν πρέπει ν' ἀπομένουμε σὴν οἱ χαζοὶ
 κι' οἱ ἄπλοῖκοι στὸ μάταιο τραγοῦδι τους, γιατί εἶνα
 ἄδειο... Παράπερα, παράπερα ἀκόμα! Οἱ ἐνθουσια-
 σμοὶ προσκαλοῦν τὸ νέο ταξιδευτή, μα εἶνα οἱ πρῶ-
 τοὶ δοῦλοι πὸν θἀπαντήσης σταροχτικό ἀπόξω, κι'
 ὡς αὐτοὶ ἐβάρθησαν χρήσιμα ἀπὸ τή φύση. Μα δεν
 είναι τὸ τέλος... Οἱ νέοι να ἐνθουσιάζονται ἄλλα ὡς
 ἕνα βαθμὸ και ὡς σ' ἕνα ὀρισμένο τέλος. "Υστερα
 θὰ ἔρθη ἡ ξωτική, πὸν ὀδηγᾶ παντοῦ. Ἀπὸ τοὺς ἐν
 ἐνεργεία, τεχνίτες, ξεχωρίζω τὸν Βουτυρά, πὸν μὸ
 φαίνεται δεν κνηγᾶει τέτοιες τάσεις και ρεύματα, μα
 με ἔργα πάντα μιλάει βαλμένος να βγάλη ἐκεῖνο, τὸ
 κἂτι πὸν μιὰ φορὰ ὁ κ. Ξερόπουλος κρῖνοντας ἕνα
 ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Βουτυρά στὸ Νουμά, ἂν καλοθυ-
 μοῦμαι, και βρίσκοντάς το ἀκατάστατο στήν τέχνη τὸ
 δμολόγησε. "Εκεῖνο τὸ κἂτι πὸν ἡ κ. Καζαντζάκη,
 νομίζω ἐτόνισε στή συνεντευξή της για τὸν Παπαδια-
 μάντη. Ἀὐτὸ τὸ κἂτι είναι κἂτι. Ἐνῶ τὰ ρεύματα και
 οἱ τάσεις δεν τίποτα στήν ποίηση, και τοῦτο τὸ κἂτι
 ἔπρεπε να φάχρονται οἱ Νέοι μας για να βροῦν ἂν τὸ
 ἔχουν, Χωρὶς τὸ κἂτι τίποτα δεν γίνεται.

Παίροντας πιά να τελειώσω ξεχωρίζω δυὸ παρα-
 στρατίσματα και δυὸ πλάνες στήν "Ελλάδα, πὸν βλά-
 φρονν αὐτὴ τήν οἰσία και τή φύση τῆς ποίησης. Τὸ
 ἕνα είναι ἡ ζήτηση ἐνὸς δρόμου τεχνικό με τή μελέτη
 μόνο, τὸ δεύτερο είναι ἡ ζήτηση ἐνὸς τάχα ποιητικοῦ
 κόσμου με τή σκέψη. Εἶνα ἴσα ἴσα τὰ δυὸ ἀφύσικα
 ἀποτελέσματα, ὅπου ἔφτει κάθε θεωρητική κριτική,
 καθὸς και κάθε κατὰ κόρον κριτική, στοὺς καιροὺς
 τῆς παρακμῆς, ὅπου ξοδεύεται πὸν πνεῦμα, πολλή
 ἀνάληση, πολλή λογική κι' ὀλιγώτατη ψυχική δράση.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Ἐπιταγές κ' ἐμβάσματα πρέπει να στέλνονται
 στίς παρακάτω διεύθυνσες:

Μ. Φιλάνταν Κλεισόβης 3

Α. Παπαδόπουλο Κολοκυθῶν 71

Ἡ Κριτική δεν ἀλλάζεται με κανένα περιοδικὸ και
 δε τἀναγγέλει παρὰ μόνο με πληρωμή.

Περασμένα φύλλα Κριτικῆς πουλοῦνται στὸ βιβλιο-
 πωλεῖο Γ. Βασιλείου Σταδίου 42.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
 Μ. Φιλάντας Σπ. Καμυλλέρης Α. Παπαδόπουλο

Τὴ ζήτηση με σκέψη ἐνὸς ποιητικοῦ κόσμου
 ἀσκετὰ τὸ ἐξέτασα ὡς τώρα. Για τήν ἄλλη ζήτηση
 τοῦ τεχνικό δρόμου για να καταλαβαῖνομαι καλύ-
 τερα λέω, πὸς δεν πρέπει ν' ἀποβλέπουμε στήν τέχνη
 και να ἐννοῦμε με αὐτὴ τήν ποίηση. Εἶνα βέβαια
 δυὸ πράγματα, μα τὸ ξεχωρισμά τους είναι σχεδὸν
 μόνο θεωρητικό, εἶδε ἡ ποίηση κ' ἡ τέχνη είναι ὁ
 καθάλλογος κ' ἡ καθάλλα. Ἄν ξαίρω ἂν ἐστάθησαν
 ποιητᾶδες δίχως τέχνη, ἄλλα με τέχνη ὄχι ποιητᾶς
 ἐστάθηκε ὁ μεγαλύτερος ὄχλος ἀπὸ τοὺς λογοτέχνης.
 Ἄσω λοιπόν, πὸς ὅταν σωπάση ἡ ἄδολη ποίηση τὸ
 ἐξακολούθημα πιά είναι μόνο τέχνη και τίποτε ἄλλο.
 Καὶ τοῦτο ἐνδιαφέρει τότε τήν ἱστορία τῆς τέχνης,
 τήν ἱστορία τῶν Γραμμάτων, τὴ λεγόμενη γραματο-
 λογία, γενικά τὴ φιλολογία και ξεχωριστὰ τὴ μικρό-
 λογη και θεωρητική κριτική. "Ενδιαφέρει ἀκόμα και
 τὸ κοινό. Ἄλλα πὸν κοινό; Τὸ σύγχρονο και μόνο,
 και μόνο με τήν παράταση αὐτῆ τῆς τέχνης ὕστερα
 ἀπὸ μιὰ ποίηση περασμένη πιά. Μα αὐτὸ σημαίνει,
 πὸς ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἔχει ἀποστραγγίσει ὄλο τὸ ποιη-
 τικό του κεφάλαιο, διάφορα ὅμως ταλέντα, κι' ἄλλοι
 ἐπαγγελματίες ἐξακολουθοῦν τήν τέχνη εἶτε ὡς παρῶ-
 δωση, εἶτε και με νέες προσπάθειες να τὴ συμμορ-
 φῶνουν με τις ἀνάγκες ἢ και με τὰ ροῦστα ἀκόμα
 τοῦ κοινου τους. Σ' αὐτὲς τις ἐποχές ἔχει μιὰ ἀξία ἡ
 τέχνη, κι' αὐτὴ για τήν ἱστορία τῶν Γραμμάτων
 και τῆς τέχνης. Συμπληρώνει δηλαδή τὴ λογοτεχνία
 τοῦ λαοῦ ἐκεῖνου, δείχνοντας πὸς και ὡς πὸν μπο-
 ροῦσε να φτάση ὡς στὸ ἀκρόαιο. Ἀπὸ τέτοιους ἐπαγ-
 γηματίες τοῦ λόγου είναι γεμάτη σήμερα ἡ Γαλλία,
 και μπορεῖ να λήη κάθε σαλόν, κάθε κύκλος, κάθε
 κυρία, πὸς ἔχει τὸ λόγιό της. Λόξα νᾶχη ὁ κύριος,
 ὅτι εμεῖς δεν ἐφτάσαμε ἀκόμα στὸ σημεῖο να ἔχουμε
 χροιά ἀπὸ τέτοιους ἐπαγγελματίες. "Ο κ. Ξερόπου-
 λος είναι ὁ ἀντιπροσωπευτικώτερος τύπος, χωρὶς
 ἀνάγκη κοινωνική και τεχνική, μα ἀπὸ ἀτομική ἀντί-
 ληψη και ἰδιοσυγκρασία ἴσως, και μπάζοντας κιάλας

σὴν "Ελλάδα ἕνα "Ευρωπαϊσμό. Σ' ἐμᾶς δεν ἐξε-
 λίχτηκαν τόσο τὰ πράγματα. Ἀπὸ ταλέντα πάλι είναι
 γεμάτη και ἡ Γαλία κ' ἡ ἄλλη "Ευρώπη, γιατί ὁ ἴδιος
 νόμος ἐνεργεῖ παντοῦ. Θὰ ἐρχόμαστε στήν "Ελλάδα
 να είναι γλυτωμένη ἀπὸ τέτοια ἀμφίβολη γοημό-
 τητα, κι' ἄς μένη ἡ τιμὴ αὐτὴ στή Γαλλία, πὸν ἀπὸ
 μιᾶς ἀρχῆς ἦταν ἡ πατρίδα τῶν πολλῶν ταλέντων
 και τῶν μετριότητων. Ἡ παλιὰ "Ελλάδα ἐγνώρισε
 γίγαντες σὴν τὸν "Ομηρο, τὸν Ἀισχύλο, τὸ Σοφοκλή,
 τὸ Φειδία και μόνο στὰ γεράματά της εἶδε ταλέντα
 κι' αὐτὰ ὄχι καθαροὺς "Ελληνες, μα ἀπὸ ἐξελληνισ-
 μένες χῶρες "Ελληνοβάρβαρους.

Μὸ φαίνεται λοιπόν, πὸς μιὰ τέτοια σύγχρονη
 κάνουμε στήν "Ελλάδα τέχνης και ποίησης.

"Υστερα μὸ φαίνεται, πὸς ἡ μεγάλη φιλοκαλία
 και ἡ μεγάλη παράδοση τῶν ἀληθινῶν ποιητῶν παίρ-
 νεται ὄχι ἀπὸ τὰ πρότυπα, μα ἀπὸ τοὺς κριτικούς
 και τοὺς σχολιαστᾶδες και τοὺς Ὑπομνηματιστᾶδες
 τῶν προτύπων. "Ἡ κι' ἂν γίνεται ἀπὸ τὰ πρότυπα,
 γίνεται με ὀδηγούς και με πλότους τοὺς κριτικούς,
 τοὺς Σχολιαστᾶς και τοὺς ὑπομνηματιστᾶδες. Κακή
 δουλειά... Τὴ μαθαίνουν, λέω, δεν τὴ ζοῦν. Λογμα-
 τίζω λοιπόν ἄλλη μιὰ, πὸς δεν είναι τίποτε ἀντιπονη-
 τικώτερο και γεωμετρικώτερο και πὸν στεροκέφαλο
 ἀπὸ τὸ Ντάντε τῶν ὑπομνηματιστᾶδων του, ἐνῶ δεν
 είναι τίποτε πὸν δυνατὸ κι' ἀληθινὸ ἀπὸ τὸν Ντάντε
 τὸν ἴδιο. Γιατί είναι χρήσιμοι ἀλήθεια οἱ φιλόπονοι
 αὐτοὶ Σχολιαστᾶδες, και περισσότερο είναι για να πῶ
 σὲ τί, μα στὸ ποιητικό μέρος προσθέτοντας οἱ ἴδιοι
 τὴν προσωπικότητά τους, εἶτε ὡς ζηλωτές εἶτε ὡς
 Ζωῖλοι, εἶτε ὡς κριτικοὶ τάχα ἀντικειμενικά, παρα-
 μορφῶνουν τις περισσότερες φορὲς τὴν ἀληθινή προ-
 σωπικότητα τοῦ ποιητῆ, ἐπειδὴ βέβαια ἀκοῦν πάντα
 κι' αὐτοὶ στὸ φυσικό νόμο, πὸν δοῖζει πόσο μιὰ προ-
 σωπικότητα. Ἡ ποίηση, λέω, κινδυνεύει να γίνη
 κριτική ὅπως στή σύγχρονη "Ευρώπη. Οἱ κριτικοὶ
 κι' οἱ Σχολιαστᾶδες μποροῦν, να βόηθήσουν. ποῖτες
 να δείξουν σὲ μιὰ ψυχὴ τὸ δρόμο.

Και τελειώνοντας λέω. Τιμὸ τὴ σκέψη ἴσα με τὴ
 φαντασία ἴσα με τὸ αἰσθημα τὸ αἰσθημα ἴσα με τὴ
 μπόρση. Τιμὸ τὴν τέχνη πὸν ἀσφαλίζει τὴν ἐπιτυχία
 στήν πραγμάτωση τῆς ἐμπνευσης και τῆς ἀπόσωπης
 συγκίνησης. Μα σκέψη, αἰσθημα φαντασία, μπόρση
 ὄλα ἐνωμένα και ταυτόχρονα ἐνεργῶντας σοματῶνουν
 τὸ πνεῦμα πὸν προστάζει τὴν τέχνη να τοῦ ὑποταχθῆ.
 "Ἡ τέχνη διδάχεται και μπορεῖ να τὴ μιμηθῆ ὁ τεχ-
 νίτης ἢ ἐμπνεύσει κι' ἡ συγκίνηση είναι ἐυφρτες. Καὶ
 ἀποτελειῶν δογματίζοντας ἀκόμα πὸς κάθε ἀπόχ-
 τημα τοῦ τοῦ ἢ τῆς πείρας πρέπει να ἔχη περάσει στὸ
 πνεῦμα τὸ ζωηρό, για να μὴ ἐνθουσιάζη μονάχα μα
 για να κἂνη σοφώτερο και πραγματικώτερο τὴ συγ-
 κίνηση.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑ ΟΡΜΙΝΑ

ΥΠΟ Μ. ΦΙΛΗΝΤΑ

"Εκδοση «'Αγκύρας»

Η τεχνουργία του τελευταίου τόμου των διηγημάτων του κ. Φιλήντα απόδειξε πώς ο συγγραφέας τους πορεύεται τὸ δρόμο τῆς ἐξελιγμένης διηγηματικῆς τέχνης.

Τὴν ἐνοία τῆς δημιουργίας αὐτῆς καθορίσαμε σὲ προηγούμενα σημειώματα μὲ αἰτιολογίες πού πηγάζουν ἀπὸ τὰ μεγάλα παραδείγματα τῶν βορεινῶν. Γιὰ τὸν Ντοστογιέφσκη δὲν ὑπῆρξε παράδοση. Στάθηκε ὁ ὑπερτάτος ρυθμιστὴς τῆς ψυχολογικῆς τέχνης σὲ σημεῖο τέτοιο πού νὰ θαμπώσει τὰ μάτια τῶν ἀπειρῶν θεματογράφων τοῦ αἰῶνα του. Ἐξωτερικὲς καὶ ἄβαστες τάσεις κυριαρχοῦσαν ὡς τότε. Τὰ διαγράμματα τῶν περισσότερων εἶταν «Τραβιάτες» γιὰ χρήση τῆς καλῆς πέψης καὶ ἡδονικὰ λιχνίσματα, γιὰ τὸ κακοσυνηθισμένο ἀναγνωστικὸ κοινὸ ὡς ὅπου τὸ ὀρμητικὸ καὶ θερμὸ κύμα τῆς τέχνης τοῦ Ντοστογιέφσκη μὲ τὴν ἔγνοια καὶ τὴν ὑποβλητικὰ κατὰ τὴν Χάμφουν, θεμελιώσε τὸ ψυχολογικὸ διήγημα. Μπροστὰ στὴν ἀποκάλυψη αὐτῆ οἱ πεποιθήσεις σάλευσαν, τ' αὐτὰ τῶν περισσότερων τεχνιτῶν καὶ ἀκούσαν τοὺς τραχεῖς ἀλλ' ἀληθινούς ἦχους τῆς ζωικῆς παραφωνίας ἐνῶ ἔως ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν ἀκούγαν παρά ρεσιτατίβια ἀπὸ γλιαροῦς ρομαντογράφους.

Ἔτσι ἡ σκέψη προώρησε στ' ἀνθρώπινα προβλήματα, εἶσι ἀναδιήθησε ὁ ἔσωτερικὸς ἄνθρωπος καὶ μάθανε οἱ πολλοὶ ὅτι οἱ παλαιοὶ τοὺς δασκάλους εἶταν ἀπαιδαγωγητοὶ καὶ ἄβαστοι. Καὶ τοὺς ἄφησαν γιὰ τίς ὑστερικὲς γεροντοκόρες καὶ τίς ὑπεραισθαντικὲς γριζέτες.

Ἀπὸ τὸν τόμο τῶν διηγημάτων «Παιδιοῦ Ἐρωτες» δὲ λείπει ἡ διακοσμητικὴ, μὲ τὴ διαφορά πὸς ὑπάρχει σ' αὐτὴν ἡ πρόθεση νὰ δεχτεῖ ἡ ψυχικὴ κατάσταση τῶν προσώπων πού δοροῦν. Ἠλιαδὴ: ἓ μὴ ὁποιαδήποτε περιγραφή δὲν εἶνε μόνον ζωγραφικὴ, ἀλλὰ προδίδει καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἐκδήλωση. Ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ φαίνεται καθαρὰ στὸ «Σεληνιασμοῦ», πού μὲ τὴν ἀνήσυχη πνοή του καὶ τὴ βουβὴ φρενὴ του ὑποβάλλει ὅλον τὸν τρόπο τῆς παιδικῆς ψυχῆς. Ὅσο γιὰ τὴ σκοπιμότητα πού ἀποδόθηκε στὸ πρῶτο διήγημα τῆς συλλογῆς αὐτῆς, τὴ βρίζω τέλεια ἀδικαιολόγητη, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ συνθέσει τοῦ μικροῦ ἥρωα δὲν εἶναι καθόλου αὐθαίρετη. Οἱ ἠθικολογικὲς θεωρίες πού εἰπώθηκαν γι' αὐτὸ δὲν εἶναι παρά στενοζέφαλη ἀντίληψη, πού πολλὰ φορὲς δὲν ἀντιπροσωπεύει οὔτε τὸν ἴδιο τὸν κατακριτὴ, ἀλλὰ γίνεται γιὰ νὰ βρεθεῖ ἀφορημὴ ψευδαδιοῦ.

Κι' ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ κατακριθεῖ ἡ σύλληψη καὶ οἱ τεχνικὲς λεπτομέρειες σχολιάζονται τὰ συμπεράσματα πού γι' αὐτὰ ἀδιαφορεῖ βέβαια ὁ δυνατὸς τεχνίτης.

Ἡ «Ταορμίνα» εἶνε καλύτερα γραμμένη ἀπὸ τὸν τόμο τῶν διηγημάτων αὐτῶν. Μ' ὅλη τὴ ρομαντικὴ τῆς κατάστασι ἀποπνέει ἓνα ἄρωμα ψυχικῆς ὑγείας καὶ ὑποβλητικῆς λιτότητος. Ὁ κ. Φι. εἰχε μὴ μοναδικὴ καὶ ἀξιόλογη ἐπιτυχία στὸ ἔργο αὐτὸ γιὰτὶ πέρασε ἀσκόνητα τὸ σκόπελο τῆς ρομαντικῆς γλιαρότητας καὶ τὴν ἀχαλινωσιά τῶν τεχνιτῶν ἐρωτικῶν διαλόγων.

Ὁ αἰθέρας τῆς ζωῆς δὲ ἀρρεβωνιασμένον δὲν εἶναι μόνον οἱ σαρκικὲς ἐκδήλωσες, εἶνε καὶ οἱ κρυφέντες τους οἱ τόσο λεπτολογημένους πού πολλὰς φορὲς σὲ δὲ προηγμέ-

νους ἀνθρώπους πέρνουνε καὶ κάποια πλατύτερη ἔχταση ἀγγίζοντας καὶ θέματα βαθύτερα. Τότε ἀκριβῶς ἡ ἡδονὴ αὐτῆ τῆς ψυχικῆς ἐπικοινωνίας εἶνε μεγαλύτερης διαρκείας, γιὰτὶ μαζὺ μὲ τὸ σαρκικὸ σύνδεσμο δημιουργεῖται καὶ ὁ πνευματικὸς.

Αὐτὴ ἡ τέλεια ἐξήγησι μεταξὺ τους στίς στιγμὲς πού ἡ πεσοποίησι τοῦ ὄνειρου τους μὲ τὸ γάμο δὲν τους ἔχει ἀγγίξει ἀκόμα γιὰ νὰ τους κάνει πρακτικότερους, εἶνε μὴ ὀπτιμιστικὴ ὑπόσχεσι γιὰ ἀνέφελο μέλλον. Μόνον ἀψυχολόγητες κρίσεις μποροῦν νὰ λένε πὸς δὲ ἀρρεβωνιασμένοι εἶν' ἀδύνατο νὰ καταπιάνονται μὲ παρόμοια θέματα—ἐνῶ εἶνε γνωστὸ ὅτι καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους κατώτερης διανοητικότητας συχνὰ ἀκούγονται τέτοιες συζητήσεις πού ἡ κάποια φιλοσοφικότητά τους ὀδηγεῖται ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ἐνοστικόν. Ὅσο γιὰ τὸν ἰσχυρισμὸ τοῦ ἴδιου ἐπιπολαίου κριτῆ πὸς μετὰ τὰ λόγια τοῦ ἀρρεβωνιαστικῶ γιὰ τὸ μελλούμενον θάνατο, ἡ κόρη ἔφρασε ν' ἀρχίσει νὰ κλαίει βρίζουμε πὸς εἶνε ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ καμμιὰ γυναίκα δὲ θ' ἄφηνε τὰ δάκρυα τῆς οὔτε καὶ ὑποκριτικὰ ἀκόμη σὲ τέτοια στιγμή σὰ νὰ εἶταν προειδοποιημένη καὶ ἤθελε νὰ δημιουργήσει ἐντύπωσι ψεύτικη. Ἡ καρδιὰ βέβαια προσφέρνεται εὐκόλα, σὲ παρόμοιες συγκινήσεις—μὰ μὴ ἀγνή σχέση ὅπως ἡ περίπτωση τῆς «Ταορμίνας» κρατᾷ πάντα μὴ ἀξιοπρεπή ψυχρότητα.

Ἡ σύντομη φράσι τοῦ ὅλου ἔργου εἶνε ξεχωριστὰ ὑποβλητικὴ, ἰδίως στὸ πρῶτο κεφάλαιο. Καὶ ἡ τραγωδία τοῦ ναυαγίου πού ξετυλίγεται ἀργότερα, ἀναδεύεται ἀπὸ τὴν ὥρα πού θὰ διαβάσει κανεὶς τὴν πρώτη λέξι. Αὐτόρημα τότε, χωρὶς καμμιὰ περιθωριακὴ σκέψη, — πού καταλογίζεται σήμερον ὡς ἀδυναμία συγγραφικὴ—θαμποφαίνεται ἡ θέσι τοῦ ἔργου:

Ἡ μεγάλη ἀγάπη ἀπομένει ἰδανικὴ μόνον ὡς τὴν ὥρα τοῦ γάμου. Ἡ καθημερινότητα τῆς ζωῆς πού θ' ἀρχίσει γι' αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα εἶνε φθοροποιὸ στοιχεῖο. Γι' αὐτὸ ναυαγεῖ προτοῦ πεσοποιηθεῖ—κι' ὁ ἄντρας φέρνει τὸ πτώμα τῆς μὲ ὅλη τὴ γητευτικὴ τῆς λαμπρότητα μ' ὅλη τὴ μεγαλόπρεπη θεωρία τῆς, ὅπως τὴ γνώρισε στίς ἡμέρες τῆς ἀγνῆς σχέσης.

ΛΑ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΤΑ ΜΑΓΙΣΤΡΑΛΙΑ. Ποιητικὴ συλλογὴ Σπ. Παναγιωτοπούλου.

Μία ποιητικὴ διάθεσι ὅχι ἀπόλυτα ὑποταγμένη στὸ νόημα τῆς τέχνης, εἶναι κύριο στοιχεῖο πού διακρίνει κανεὶς διαβάζοντας τὰ τραγοῦδια αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Τὸ αἶσθημα, πού βέβαια δὲν λείπει, τίς περισσότερες φορὲς χάνεται μὲς τὴν ἀκανόνιστη καὶ ἀποτυχημένη ἐκφρασι.

Κεῖνον πού φανερά δὲν βρίσκεται μέσα στὸν τόμο τοῦ κ. Π. εἶναι μὴ ὁποιαδήποτε ἐσωτερικὴ γραμμὴ, μὴ κυρίαρχη σκέψη, ἓνα ξεχωριστὸ ζωντανὸ αἶσθημα κατὰ τέλος ἀπ' αὐτὸ πού εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς ἄρτιου καλλιτεχνικοῦ οἰκοδομηματος.

Σὰν κλείσει τὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης, δὲν τοῦ μένει τίποτα συνολικὸ πού νὰ τὸν κάμει νὰ στοχαστεῖ καὶ ἡ συγκίνησι πού ἄπομένει εἶναι ἐλάχιστη. Ἐκεῖ μέσα συναντᾷ κανεὶς καὶ τραγοῦδια ὄρατα καὶ ὑποβλητικὰ. Τέτοια εἶναι τὸ «Θανάτου Πόθος», «Ἀπόλογος», «Κλαίουσες», «Δεῖλια», «Κρυφὴ ἀγάπη», «Φλόρα».

Τὰ περισσότερα ὅμως μὲς ἀφήνουν ψυχροὺς καὶ πολλὰς φορὲς συναγτᾶμε στιχογραφικὰ λάθη κακοχηχίς καὶ ἐκφράσεις ἀνυπόφορες.

IN PAUCIS VERBIS

Ἔτσι διαβάσεις:

... Ἀφίνω τοὺς ἀγέρες νὰ μὲ πααίνουν, ὅπου πέρνει τὸ ἀγέρες ἀντὶ ἀγέρηδες καὶ ἔχει τὸ πααίνουν πού κάνει χασιμοδία ὀλοφάνερη.

Ἀκόμα λέει.

... Ἡ εἰκόνα τῆς ἀγνῆ γράφεται ἐντὸς μου
Καὶ Παναγία μου γίνεται καὶ Θεὸς μου.

Τὰ δύο «Ἡ Εἰ...» χτυπᾶνε πολὺ ἄσκημα καθὼς καὶ τὸ «Θεὸς» εἶναι ζήτημα ἂν σαυτὸ τὸ στίχο, μποροῦμε νὰ τὸν πάρουμε γιὰ μὴ σύλλαβη.

Ἄλλου διαβάζουμε.

Στὰ χιμαδιά ὀδηγεῖ ὁ βοσκὸς πέρα.

Πού ἔχει δύο συνηχίσεις καὶ πού ἡ δευτέρη εἶναι τέλεια κακόχη χασμοδία.

Ἐπειτα, γιὰ νὰ φθουμε σὲ ἄλλο πολὺ σοβαρὸ ψεγάδι. Πολλὰ τραγοῦδια κατατᾶνε ἀπλή πεσολογία βαλμένη σὲ στίχους. Τέτοιο εἶναι τὸ τετραστίχο ἀπ' τὸ «Πείσμα»

Μὰς εἶδες νὰ περνᾶμε

Σηκῶθης σὰ κοντέσσα

Καὶ πριν καλὰ σὲ ἰδοῦμε

Πῆγες καὶ κρύφτης μέσα.

Καὶ τ' ἄλλο.

Ἐγύρισαν οἱ φίλοι

Σὲ μένα μὲ συμπόνια

Κι' ἔχυσαν τὰ χεῖλη

Γιὰ σὲ μὲ καταφρόνια.

Ἡ δημοσίευσσι κάποιων στίχων εἶναι χαρακτηριστικὴ καὶ πολλοὶ θὰ τοὺς πάρουν γιὰ κάποιαν ἔλλειψη σεβασμοῦ πρὸς τὴν Τέχνη.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς πηγάζουν ἀπ' τὸν Πόνον. Ὁ τρόπος ὅμως μὲ τὸν ὁποῖον τὸν τραγοῦδαί, πού δὲν εἶναι οὔτε ὑποβλητικὸς οὔτε γαλήνιος, οὔτε βαθιὰ συνταραχτικὸς μὲς θυμίζει μὴν ἄσκημη ἐπίδρασι ρομαντισμοῦ

Τέτοιοι εἶναι οἱ στίχοι.

... Ἡ μαύρη, πού τὰ στήθη μας φουσκώνει
[ἀπελπισιά.

Κι' ἄλλου.

... Μὲ δίζανε ἀνεπάντεχα μπροστὰ σ' ἓνα γκρεμνόν.
Κι' ἀκόμα.

Καὶ τὴν ψυχὴ μου νοσταλγία γεμίζων

Μαύρη, σὰν τὴν νυχτιά...

καὶ δὲν ξαίρω ἂν τὴ νοσταλγία μποροῦμε νὰ τὴν ποῦμε «μαύρη» ἀφοῦ εἶναι ἓνα λεπτὸ αἶσθημα μελαγχολίας ἢ θλίψης γιὰ τὸ χαμὸ κάποιων ὄρατων καὶ ἀγαπημένων πραγμάτων ἢ προσώπων, πού πολλὰς φορὲς εἶναι συνδυασμένο μὲ τὸν πόθο τοῦ ξαναγυρισμοῦ σ' αὐτὰ.

Τέτοια παραδείγματα μποροῦσαμε νὰ φέρουμε κι ἄλλα ἂν ὁ χώρος δὲν εἶταν περιορισμένος. Ὅμως κι' αὐτὰ δείχνουνε καθαρὰ κείνον πού παραπάγο εἶπαμε.

Ἀλλὰ μ' ὅλες αὐτὲς τίς σοβαρὲς ἐλλείψεις πού συνοπτικὰ φανερώσαμε, διακρίνουμε πὸς ὁ κ. Π. θὰ μὲς δώσει ὅταν προσέξει περισσότερον τὴν Τέχνη, ἄρτια συλλογὴ. Εἶδαμε στὴ δευτέρη σειρὰ ἓνα ποιήμα μὲ τίτλο «Φῶς». Εἶναι ἴσως τὸ καλλύτερον τῆς συλλογῆς. Ἐνα τέτοιο τραγοῦδι μὲ μερικὰ ἄλλα ἀκόμα ἀπ' αὐτὰ πού στὴν ἀρχὴ ἀναφέρουμε δίνουν μὴ βásiμη ἐλπίδα.

ΣΠ. Μ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ.

Ἀπὸ τοὺς διαφόρους χαρακτηρισμοὺς πού ἔχουνε δώσει κατὰ καιροὺς στὸν κ. Χατζηδάκη ὅσοι ἔχουνε ἔρθει σὲ πνευματικὴ σχέση μὲ τὸν ὁ πῶ πετυχημένος εἶναι τὸ «Σοφιστὴς καὶ λογομάγειρας.»

Ἔτσι ἐπιγράφει κάποιος παλαιότερος μὴν ἀπάντησὴ του στὸ Χ. Γιὰ νὰ νιώσει κανεὶς καλὰ τὸν ὅσο λογομάγειρας. πρέπει νὰ διαβάσει τὸν τελευταῖο τόμο ὁ λεξικογραφικὸ ἄρχειο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ πέρα ἔχοντας μπρὸς του καὶ τὰ ἄρθρα πού κάνει τάχα πὸς ἀνασκευάζει. Ἄν ξαίρει λοιπὸν λίγο ἀπὸ ἐπιστήμη ὁ ἀναγνώστης κἔχει καὶ τὴ σχετικὴ εἰλικρίνεια θὰ φροῖξει γιὰ τὸν ψυχικὸ ξεπεσμό πού μπορεῖ νὰ κατατήσει ἔγας μύσσης τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ ἐγωῖσμό καὶ ἀπὸ πείσμα, ὁ κ. Χ. λυσάει ἅμα τοῦ βρεῖ κανεὶς κάνα λάθος καὶ συνταράζεται ὁ ἐγκέφαλός του κι' ἀρχίζει καὶ λέει ὅτι τοῦ κατέβει. Ἦδη τοῦ ἔχουμε ξετινάξει σὲ τέσσερα ἄρθρα κατὰ σειρὰ «Ἐσπερος» τῆς Σύρας, «Φάρος» τοῦ Βόλου, «Νουμάς» καὶ «Μακεδονικὰ γράμματα» στὰ τελευταῖα τους τεύχη, μερικὲς σοφιστεῖες καὶ κακοπιστίες του καὶ θὰ συνεχίσουμε τὸ ξετινάγμα, ἀντίθετα πρὸς τὰ κοπέλια του πού κάθε τόσο τὰ δαγκάνει κἔκεινα τότε χαϊδεύουνε καὶ κρύβουνε τίς πληγὰς πού τοὺς προξενεῖ. Σὲ μελλούμενα φύλλα τῆς «Κριτικῆς» θὰ δείξουμε καὶ τοῦτες τίς δαγκαματιές.

Τὸ τρομερὸ εἶναι πὸς γιὰ ὅλα τοῦτα ξεδεύει τὸ Κράτος γιὰ νὰ τυπώσει ὁ κ. Χ. τίς σοφιστεῖες καὶ τίς κακοπιστίες του καὶ τίς δαγκαματιές του ἐναντίον τῶν μαθητῶν του, καὶ τίς κολακείες τῶν μαθητῶν του στὸ ἱερό του ἄτομο, γιὰτὶ ἀπὸ αὐτὸν ἐξάρτησε τὸ Κράτος τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν του

Ὁ φίλος ποιητὴς καὶ μεταφραστὴς κ. Κ. Καρθαῖος μὲς ἔστειλε ἓνα ὄρατο γράμμα πού λυποῦμαστε ὅτι ἀπὸ ἔλλειψη χώρου δὲν μποροῦμε νὰ τὸ βάλουμε ὀλο καὶ δημοσιεύουμε τὴν περίληψὴ του:

«Σὲ κάποιο φύλλο τῆς «Κριτικῆς» εἶδα γραμμένο τὸνομα τοῦ συγγραφέα τοῦ Δὸν Κιχώτη — ἓνα ἀξιόλογο ἄρθρο τοῦ «Σκεντέρμπεη» — κάπως παραμορφωμένο. Τὸν γράφει «Κερβάντη». Αὐτὴ ἡ μορφή ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὸ Σκυλίτη, πού εἶναι περίεργο πὸς, ἐνῶ φρόντισε κἔμαθε τὴν προφορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Δὸν Κιχώτη καὶ τοῦ ἱσποκόμου του, δὲ φρόντισε νὰ μάθει καὶ τοῦ δημιουργοῦ τους. Φαντάζομαι πὸς τὸ: Κερβάντης μὲ κ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξελληνισι τοῦ ἱσπανικοῦ ὀνόματος, τοῦ μεγάλου συγγραφέα:

ἀνάλογη μὲ τὸ: **Ρακίνας** ἢ **Ρακίνος** = Racine καὶ μύρια ἄλλα παρόμοια.

Αὐτὸ ἦτανε μιὰ ἀρρώστια μιᾶς ἐτοχῆς πὺν πέθανε πιά. Γιατὸ θαρῶ πὺς πρέπει τώρα νὰ δώσουμε τὸ σωστὸ του ὄνομα στὸ μεγάλο συγγραφέα. Τὸ ὄνομά του ἰσπανικὰ γράφεται Cervantes. Τὸ ε μπόρς ἀπὸ τὸ ε καὶ τὸ ἰ προφέρεται σὴν Ἰσπανία σάν ἓνα σ ψευδὸ, ἀπάνω κάτω σὰ θ—ὅπως τὸ προφέρουν καὶ σὲ κάποια δυτικὴ ἐπαρχία τῆς Γαλλίας. Στὴν Ἀργεντίνια, καὶ ὑποθέτω καὶ σὲς ἄλλες ἰσπανόφωνες χῶρες τῆς Νότιας Ἀμερικῆς, προφέρεται σάν τὸ σ—λογαριάζεται μάλιστα σάν προσποίηση, ἢ προφορά του σὰ θ. Ὡστε τὸ συγγραφέα τοῦ Δὸν Κιχώτη πρέπει νὰ τὸν ποῦμε **Θερβάντες** ἢ **Σερβάντες**

Ἐπίσης ὁ κ. Α. Καμπάνης σὲ μιὰ μετάφρασή του ἀπ' τὸ γαλλικὸ «παγκόσμια λογοτεχνία» τὸ Sancho τὸν ὀνομάζει **Σάγχο!**

Βέβαια ἢ δική μου ἢ μετάφραση εἶναι πολὺ καινούργια, καὶ πολὺ ἴσως μαλλιάρη, ὅστε νὰ μὴν ἔχει δικαιώματα νὰ εἶναι τόσο γνωστή. Μὰ ἐκεῖνος ὁ μακαρίτης ὁ Σκυλίτσης πὺν ἦταν πολὺ εἰδυμένος, μολοντὶ εἶχε μεταφράσει τὸ Δὸν Κιχώτη ἀπὸ γαλλικὴ μετάφραση—abrégée, — εἶχε φροντίσει νὰ μάθει πὺς τὸ ch, τὸ ἰσπανικὸ, προφέρεται ὅπως καὶ στὰγγλικά, δηλαδὴ tch. Ὡστε πολὺ σωστὰ τὸν εἶπε **Σάντισο**.—Τὸ παρόνομά του Panza πρέπει νὰ τὸ εἶποῦμε ἢ **Πάνθα**, ὅπως τὸ λέει ὁ Σκυλίτσης, ἢ **Πάνσα** ὅπως τὸ ἔγραφε ἐγώ. Τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστὸ.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΚΛΕΙΣΘΒΗΣ 3

ΤΑΟΡΜΙΝΑ
ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΡΩΤΕΣ
ΟΧΤΑΒΕΣ

10 δρχ.
τὸ καθένα

ΠΡΟΛΕΧΩΕ κυκλοφορεῖ ἢ εἰσιτικῆ
συλλογὴ τοῦ ΣΠ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΩΣ

ΟΥΑΓΓΑΝΤ. Ἐκεῖνος εἶνε φιλισταῖος πὺν ὑποστηρίζει καὶ βοηθεῖ τῆς βασιεῖς, τῆς ὀληρῆς τυφλῆς μηχανικῆς δυνάμεις τῆς κοινωνίας καὶ πὺν δὲν ἀναγνωρίζει τὴ δημοκρατικὴ δύναμη ὅταν τὴ συναντᾷ εἴτε στὸν ἄνθρωπο, εἴτε σὲ μιὰ ἐνέργεια.—

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Ἀγγέλουμε ἢ κρίνουμε κάθε βιβλίον πὺν μᾶς στέλγεται σὲ δυὸ ἀγτίτυπα)

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΚΥΠΕΛΑ Ποιητικὴ συλλογὴ τῆς Κας **Αἰμ. Στ. Δάφνη** (Θὰ γράψουμε σὲ ἐρχόμενον).

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΙ' Ο ΚΟΣΜΑΣ. Γρ. **Σενοπούλου**. Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ δυνατὰ τὰ πιὸ καλογραμμένα μυθιστορήματα τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα. Πικροτυπωμένο, κομψότατο μὲ τρίχρωμο ἐξώφυλλο τραβᾷ ἀπὸ τὴν πρώτη σελίδα τὸν ἀναγνώστη μὲ τὴν εὐρύτητα τῆς ὑπόθεσης του καὶ τὴν παραστατικότητα τῶν ἐπεισοδίων του. Ἐκδοση **Ι. Κολλάρου**

ΜΠΟΥΚΕΤΟ Ποιητικὴ συλλογὴ **Π. Τριανταφύλλου**. (Θὰ γράψουμε σὲ ἐρχόμενον)

Ο ΤΑΡΤΑΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΤΑΡΑΣΚΩΝΗΣ. Α: **Ζιτωντέ** Ἐκδοση Ἐταιρείας «*Διαλεγμένα*».

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΕΙΑ. Συλλογὴ παροιμιῶν ὑπὸ **Μ.**

ΣΤΑΧΥΑ ΚΑΙ ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ. Γρ. **Σενοπούλου**. Συλλογὴ χρονολογημάτων, μελετῶν, κριτικῶν σημειωμάτων κ. λ. π., πὺν ἐνδιαφέρουν γιὰ τὴν ἱστορικὴ τους ἄποψη τόσο τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων ὅσο καὶ τὸ πολὺ κοινὸ. Ἐχωρίζουμε τὴν ἀνάλυση τοῦ ἔργου τοῦ Χρηστομάνου, πὺν θὰ εἶνε γιὰ τὸ θεατρογράφο τοῦ μέλλοντος διαφοριστικὴ πηγή.

Ο ΝΕΟΣ ΜΟΥΣΗΣ καὶ ἄλλα διηγήματα **Δ. Βουτυρά**. Ἐκδοση οἴκου «*Ἀθηνα*» (Θὰ γράψουμε σὲ ἐρχόμενον).

ΕΤΑΙΡΑΚΑΙ ΠΑΛΑΚΑΙ. ὑπὸ **Κ. Σκόκου** Ἐκδοση Ζηκάκη.

Πέθανε ὁ νέος διηγηματογράφος Παναγῆς Μπατιστάτος, πὺν τὸ λίγο ἔργο του μέχρι τώρα καὶ ξεχωριστὰ τὸ διήγημα: «*Ἡ ἀρρώστια καὶ ὁ θάνατος τῆς Ζήνας*», δίνανε μιὰ ὑπόσχεση δυνατῆς μελλοντικῆς ἐξέλιξης. Ἐἴτανε πολὺ παραστατικὸς σὴν περιγραφή καὶ ἢ συγκίνηση ἀνάβρυνε ἀπὸ τὸ πλοῦσιον ταλέντο του, τέτοια πὺν νὰ συγκλονίζει τὸν ἀναγνώστη. Ὁ Μπατιστάτος εἴτανε νέος, μόλις 24 χρονῶν, μὰ τὰ μέχρι σήμερα **δείγματα γραφῆς** του, δείχνανε πὺς γρήγορα θὰ τοῦ δίνανε ἐπίζητη θέση μέσα στοὺς νέους διηγηματογράφους.

Σὲ κατοπινα φύλλα θὰ δημοσιευτοῦνε οἱ μελέτες: 1) Τὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη 2) Τὸ σύγχρονον θέατρο, καὶ 3) Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀποστολάκη.